

STICHTING HISTORISCH VERPLEEGKUNDIG BEZIT

Bezoekadres: Foksdiep 2, 8321 MK Urk
Telefoon: 06-57395653
Postadres: Zr Spinhovenlaan 11 3981 CR Bunnik
E-mail: SHVB@verpleegkundigergoed.nl
Website: www.verpleegkundigergoed.nl
BIC: INGBNL2A
IBAN: NL54INGB0005252180
Inschrijvingsnummer KvK Leiden: 41167202

JAARVERSLAG 2024

In het jaarverslag van 2024 presenteert de SHVB met trots haar activiteiten en de bereikte resultaten in het kader van haar doelstelling: het verzamelen, behouden, beheren en registreren van historisch verpleegkundige objecten. Dit historisch materiaal wordt toegankelijk gemaakt door het ontvangen van bezoekers en het geven van rondleidingen. De SHVB richt elders vitrines in en leent delen van de collectie uit aan derden.

Zij wil de kennis over de geschiedenis van de verpleegkunde bevorderen en het publiek laten kennismaken met deze belangrijke aspecten van het vakgebied.

Organisatie

Het werk van de SHVB wordt geheel verricht door vrijwilligers, die uit alle hoeken van het land van komen. De meeste van hen hebben een verpleegkundige achtergrond. Zij zorgen ervoor dat de collectie er goed verzorgd uitziet, onderhouden wordt en overzichtelijk is opgesteld. De SHVB kan niet zonder hun trouwe inzet!

Vaste vrijwilligers in 2024 waren de dames I. (Ida) van Deth (collectiebeheer), A. (Anke) Katsman-Temper, N. (Nienke) Hemmes, R. (Ria) Kornet- van Leeuwen, C. (Christel) Laval-Crutzen, J. (Joke) de Maat, C.G. (Carolien) Mierte, C. (Clara) Quarles van Ufford-van Raalten, M. (Marianne) Rosenberg, J. E. (Jolieke) Schroot en E. (Emmy) Suurbeek.

De heer W. (Wiebe) Buwalda heeft het team korte tijd versterkt, maar uiteindelijk heeft hij voorlopig voorrang gegeven aan het collectiebeheer in psychiatrisch Ziekenhuis Zon en Schild te Amersfoort. Later in 2025 hoopt hij meer werk te gaan verrichten voor SHVB.

Na jarenlang trouwe inzet op het gebied van de registratie en conservering van textiel uit de collectie heeft mevrouw M.M. (Greet) Bakker haar werkzaamheden neergelegd. De SHVB is haar zeer erkentelijk voor haar jarenlange inzet.

Met veel verdriet heeft de SHVB afscheid moeten nemen van haar gewaardeerde oud-medewerkster mevr. N. (Nel) Schild, die op 100-jarige leeftijd in juli 2024 is overleden (zie foto). Nel heeft een groot deel van haar leven gewijd aan de verpleegkunde en heeft later als verloskundige gewerkt, onder andere op de vroedvrouwschool aan de Henegouwerlaan in Rotterdam.

Zij heeft zich gedurende vele jaren ingezet voor de registratie en documentatie van diploma's, insignes en leerlingenspelden, wat van onschatbare waarde is geweest voor de collectie. Naast haar professionele bijdragen was zij ook een geliefde collega, altijd met een goed gevoel voor humor en een enorm muzikaal talent. Oorspronkelijk speelde zij fagot, maar toen dat instrument te groot en zwaar werd, maakte zij de overstap naar de dwarsfluit. Haar passie voor muziek en haar vriendelijke karakter zijn een blijvende herinnering.

Aan het eind van het verslagjaar stierf ook oud-medewerkster H. (Heleen) Nijzink. Ook zij heeft zich tussen 2008 en 2014 beziggehouden met het ordenen van diploma's en insignes. Haar betrokkenheid

en toewijding aan het werk waren bewonderenswaardig; ze had oog voor detail en een passie voor het behoud van de geschiedenis van de verpleegkunde.

Technische ondersteuning aan het onderhoud en het tentoonstellen van de objecten van de SHVB werd geboden door de heren G. (Geert) Kuitenbrouwer, J.J.(Jan) Nassy en Th.J.M. (Theo) Beijerinck. De heer F.J. (Frits) Schuitemaker was behulpzaam bij de hernieuwde opstelling van de objecten.

Het Stichtingsbestuur bestond in 2024 uit:

Mevrouw Em. Prof. Dr. P. F. (Petrie) Roodbol, voorzitter vanaf december 2018,

Mevrouw Dr. G.J.C. (Cecile) aan de Stegge, voorzitter tussen 2011 en december 2018, secretaris sinds december 2018,

Mevrouw Dr. E.Q. (Liesbeth) Hesselink, bestuurslid sinds december 2018,

De heer Drs. F.W.H. (Frank) Bergevoet, bestuurslid sinds mei 2019,

De heer Dr. P. (Pieterbas) Lalleman, bestuurslid sinds november 2022 en liaison met het historisch College FNI, van de verpleegkundige beroepsvereniging V&VN,

De heer M.W. (Menno) Nieuwehuize, penningmeester sinds januari 2024

Adviseurs waren:

Mevrouw I. (Ida) van Deth-Ruys, collectiebeheerder sinds ca.1995

Mevrouw Drs. M.A.J.M. (Monique) Jaspars, museumdeskundige

De leden van het comité van aanbeveling waren:

Drs. C. (Cor) Calis (toezichthouder zorginstellingen),

Dr. C.J.M. (Margreet) van der Cingel (lector Stenden Hogeschool, Leeuwarden),

Prof. dr. M.J. (Mart) van Lieburg (emeritus hoogleraar geschiedenis van de geneeskunde Erasmus Universiteit Rotterdam, Rijksuniversiteit Groningen en Universiteit Leiden),

Drs. R. (Robert) Simons (voormalig verpleegkundig bestuurder Amsterdam Universitair Medisch Centrum locatie AMC),

Dhr. A. (Aart)Pool, verplegingswetenschapper.

Met grote droefheid moeten wij melden dat ons trouwe lid van het comité van aanbeveling, Drs. M. (Marius) Buiting, onverwachts is overleden in september 2024 op de veel te jonge leeftijd van 64 jaar. Hij was directeur van de Nederlandse Vereniging voor Toezichthouders in de Zorg en heeft ons jarenlang met zijn bekende bevlogenheid geadviseerd en gesteund. Zijn betrokkenheid en expertise waren van groot belang voor de SHVB. Zijn passie voor de zorg en onze stichting zullen enorm gemist worden.

Huisvesting en collectie

De SHVB is sinds 2017 gehuisvest bij het Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland, aan Foksdiep 2, 8321 MK, Urk. De SHVB is dankbaar voor de faciliteiten die het Trefpunt biedt, waardoor de doelstellingen effectief gerealiseerd kunnen worden en een breed publiek geïnformeerd en geïnspireerd kan worden over de geschiedenis van de verpleegkunde.

De vernieuwde opstelling van de collectie op de bovenverdieping van het pand in het Trefpunt ontving zeer positieve feedback van de bezoekers. De ruimte is ingericht op een rustige en overzichtelijke manier, wat de ervaring van het verkennen van de historische verpleegkundige objecten aanzienlijk bevordert. Het design van de opstelling stimuleert niet alleen het leren, maar ook het waarderen van de rijke geschiedenis van de verpleegkunde.

Op de parterre is de focus gericht op de kerncollectie. Hier vinden belangrijke werkzaamheden plaats, zoals de registratie van nieuwe objecten en het onderhouden van de bestaande collectie. Dit zorgt ervoor dat de kwaliteit en toegankelijkheid van de stukken wordt gewaarborgd, en dat de documentatie actueel en nauwkeurig blijft.

In het verslagjaar zijn belangrijke stappen gezet in de verdere professionalisering van het collectiebeheer. Het verouderde collectie managementsysteem *Adlib* is vervangen, omdat de ondersteuning voor dit systeem werd stopgezet en het niet meer voldeed aan de moderne eisen. Na een grondige analyse en een gezamenlijke zoektocht met het Historisch College FNI is gekozen voor een nieuw en innovatief systeem: *Atlantis*. Deze keuze is niet alleen gebaseerd op de functionaliteiten van het systeem, maar ook op de voordelen van samenwerking. Door gebruik te maken van hetzelfde systeem wordt de uitwisseling van informatie tussen beide collecties aanzienlijk vergemakkelijkt. Dit draagt bij aan de toegankelijkheid van de collecties voor onderzoekers, geïnteresseerden en het bredere publiek.

Mede in het licht van de samenwerking met het historisch college FNI van de verpleegkundige beroepsvereniging V&VN werd een eerste waarde schatting van onze collectie gedaan door *Suzanne van Leer*, Adviseur Collectie en Erfgoed bij *van Leer Erfgoed Advies*. In haar rapport concludeert zij dat de: *“zeer complete collectie fysiek in zeer goede staat verkeert en grotendeels geregistreerd is. Waar sommige delen van de collectie zeker overlap hebben met andere verpleegkunde collecties zijn er ook unieke stukken te vinden en is er vaak een grote variatie van één objectsoort, zoals drinkschuitjes en urinalen.”*

Bezoekersontvangst en educatie

In dit verslagjaar heeft de SHVB met veel plezier meer dan 200 bezoekers mogen verwelkomen. Onder hen bevonden zich veel oud-verpleegkundigen, maar ook een groep medewerkers van *Amade Zorg uit Emmeloord* en *vertegenwoordigers van het familiebedrijf Bouw Emmeloord*. Deze bezoeken zijn een belangrijke aanvulling op de doelstellingen, omdat ze de SHVB in staat stellen om de geschiedenis en de betekenis van de verpleegkunde breder te delen.

Daarnaast bezochten ook gasten en cursisten vanuit de andere panden van het Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland de collectie, wat bijdraagt aan het netwerk en de uitwisseling van kennis binnen de zorgsector.

Belangrijk was het bezoek van *Alexandra van Kleef*, adviseur collectiemanagement bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. In haar rol is zij verantwoordelijk voor het in kaart brengen van het erfgoed van de gezondheidszorg. Haar bezoek aan de SHVB getuigt van de belangstelling van de Rijksdienst voor de collectie en het belang van onze inspanningen in het behoud van medische en verpleegkundige geschiedenis. Alexandra heeft haar ervaringen en observaties over het werk van de SHVB vastgelegd in een uitgebreid artikel, dat is verschenen in het tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, editie 3 van 2024.

Er was ook media-aandacht vanuit *Omroep Flevoland* die een serie is gestart over het Trefpunt Medische Geschiedenis. Deze serie biedt een platform waarbij om de twee weken een vrijwilliger aan de hand van een uniek voorwerp uit de collectie geïnterviewd wordt.

In het voorjaar heeft *mevr. I (Ida) van Deth* een aantal sanitaire objecten gepresenteerd, waarbij zij waardevolle informatie en inzichten gaf over de achtergronden en het gebruik van deze voorwerpen. Haar bevoegdheid en deskundigheid kwamen duidelijk naar voren in de uitzending.

Later in het najaar heeft *mevr. N. (Nienke) Hemmes de* inhoud van een verbandkist getoond. Beide medewerkers hebben op een indrukwekkende manier bijgedragen aan het educatieve karakter van de serie.

De bezoekersdagen worden vermeld op de website van SHVB; deze vallen samen met de vrijwilligersdagen van het Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland.

Donaties

De SHVB, die geen structurele financiën ontvangt, heeft in 2024 € 2756 aan donaties ontvangen, waar de Stichting erg blij mee is.

Deze donaties zijn van cruciaal belang voor het voortbestaan en het bestuur blijft daarom zoeken naar uitbreiding van het aantal donateurs. Een welgemeend woord van dank gaat uit naar alle gulle gevers. Daarnaast ontving de SHVB € 7897 uit een fonds voor de aanschaf van het nieuwe collectie managementsysteem en de reparatie van de verlichting waar zij zeer erkentelijk voor is.

Uitleendiensten

Een grote uitleen van onze objecten vond plaats voor het jaarlijks terugkerende evenement “*Urk in Wintersferen*” (zie foto). Dit evenement transformeert het historische centrum van Urk in een

levendig en sfeervol geheel, dat bezoekers terugvoert in de tijd met prachtige taferelen uit het verleden. De SHVB heeft een waardevolle bijdrage geleverd aan de sfeer en authenticiteit van dit evenement.

Daarnaast zijn ook objecten gebruikt in de vijfdelige historische dramaserie “*De Joodse Raad*”, geproduceerd door de EO. Deze serie, die vanaf 10 maart 2024 op televisie is uitgezonden, brengt een belangrijk stuk geschiedenis tot leven, en de SHVB is trots dat haar collectie hierin een rol heeft gespeeld

Activiteiten

De SHVB was in het verslagjaar een van de partners bij de organisatie van het jaarlijkse middagsymposium door het Historisch College FNI bij V&VN. Het thema was dit keer *Van puntenboekje tot professionele werkplaats*, over de waarde van geschiedenis voor het verpleegkundig en verzorgend onderwijs en werk. Tijdens deze goedbezochte middag lag de focus op het opdoen en uitwisselen van ideeën over het verpleegkundig erfgoed voor curricula in het MBO, HBO en WO.

Bij deze gelegenheid werd SHVB-secretaris en oud-voorzitter *mevr. G.C.J. (Cecile) aan de Stegge* in het zonnetje gezet. Cecile, die zich al jaren met hart en ziel inzet voor het verpleegkundig erfgoed en de SHVB in het bijzonder, kreeg een eerste uitgave van de aan haar opgedragen wandel en fietskaart *Op pad met zr. Melk* overhandigd door *dr. P (Pieterbas) Lalleman* (Lector en bestuurslid SHVB, voorzitter Historisch college FNI). In deze eerste uitgave staat een historische wandeling centraal die verpleegkundig pionier *Zuster Heleen Melk* in de zomer van 1919 maakte met een collega in *Nationaal Park de Veluwezoom*. Cecile schreef over deze historische verpleegkundige een biografisch essay.

Publicaties

In het decembernummer van het V&VN magazine (V&VN magazine 4-2024) komt een belangrijk onderwerp aan bod: het *hergebruik van materialen* in het kader van duurzaamheid. In het artikel “*Schoonmaken kostte veel tijd, veiligheid stond voorop*” wordt een interessante vergelijking gemaakt tussen vroeger en nu. Waar er in het verleden veel gebruik werd gemaakt van herbruikbare voorwerpen, zien we tegenwoordig vaak de keuze voor wegwerpvarianten.

Het artikel illustreert deze transitie door gebruik te maken van voorbeelden uit de collectie van de SHVB. Deze objecten, aangedragen door SHVB conservator *Ida van Deth-Ruys*, bieden een fascinerend inzicht in de historie van verpleegkundige materialen en instrumenten en de mogelijkheid van verduurzaming.

Artikelen

Stegge, Cecile aan de (2024). ‘Historische column. Streven naar een wereld zonder wapens’. *TVZ, Verpleegkunde in Praktijk en Wetenschap*, 134-1, Februari, 29.

Stegge, Cecile aan de (2024). In Memoriam Willem J. Speets (1-12-1938 – 12-12-2023), *TVZ, Verpleegkunde in Praktijk en Wetenschap*, 134-1, Februari, 35.

Cecile aan de Stegge (2024). 'Historische column. Schat van een verpleegster'. *TVZ, Verpleegkunde in Praktijk en Wetenschap*, 134-1, Juni, 27.

Stegge, Cecile aan de (2024). 'Verpleger en verzetsheld'. *TVZ, Verpleegkunde in Praktijk en Wetenschap*, 134-4, Augustus, 35, 15-17.

Cecile aan de Stegge (2024). 'Historische column. Minder dwang in het Willem Arntsz Huis'. *TVZ, Verpleegkunde in Praktijk en Wetenschap*, 134-5, Oktober, 31.

Samenwerking

In 2024 heeft de SHVB haar samenwerking met het *Historisch College FNI* van de verpleegkundige beroepsvereniging *V&VN* verder geoptimaliseerd. Deze samenwerking intensificeert gestaag, hetgeen tot uiting komt in de gezamenlijke kerst- en nieuwjaarswensen, evenals in de vertegenwoordiging van beide organisaties in elkaars bestuur. Samen wordt ingezet op het behoud van het verpleegkundig erfgoed, wat essentieel is voor het bewaren van de rijke geschiedenis en tradities van de verpleegkundige beroepsgroep.

Een hoogtepunt van deze samenwerking was het uitgebreide bezoek van het bestuur en de directeur van *V&VN* aan de collectie. Hun interesse en betrokkenheid worden zeer gewaardeerd en het bezoek bood een uitstekende gelegenheid om ideeën uit te wisselen en verdere samenwerking te verkennen.

Daarnaast verwelkomde de SHVB *drs. Mia Vrijens*, die als historicus voor *V&VN* onderzoek doet naar de wijkverpleging. Haar bezoek aan onze collectie was bijzonder waardevol, gelet op de mogelijkheid tot het delen van informatie en inzichten over het erfgoed van de wijkverpleging en de evolutie van verpleegkundige praktijken. Dat geldt ook voor de belangstelling die *Jet Spits* toont in de collectie van de SHVB. Zij is historisch onderzoeker verpleegkundig leiderschap bij de *Fontys Hogeschool Mens & Gezondheid* en PhD-onderzoeker bij de *Rijksuniversiteit Groningen*.

De SHVB is niet alleen bij het *Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland* gehuisvest, zij werkt er ook mee samen. Aanwezigheid van de vrijwilligers en de ontvangst van bezoekers worden op elkaar afgestemd. De jaarafsluiting van het Trefpunt werd door alle SHVB-medewerkers bijgewoond, evenals door een aantal medici, fysiotherapeuten en farmaceuten. Het was een geanimeerde bijeenkomst, opgeluisterd door een aantal interessante en vermakelijke voordrachten van alle disciplines en een heerlijke lunch.

Financieel

Het jaar 2024 is afgesloten met een negatief saldo van €5442. Dit bedrag ligt aanmerkelijk hoger dan het negatieve saldo van 2023 van €3487. Het eigen vermogen wordt verminderd met dit negatieve resultaat.

Grote uitgaven in 2024 waren het nieuwe registratiesysteem (€3931) en de nieuwe verlichting (€5000). Ten opzichte van 2023 waren er minder inkomsten door uitleen.

Het negatieve saldo zou echter meer dan €12.000 hebben bedragen zonder de geweldige giften en alle donaties waarvoor de SHVB zeer dankbaar is. Het laat overigens wel zien hoe afhankelijk zij is van donateurs en hoe kwetsbaar haar positie is. Zonder structurele financiering stemt haar voortbestaan op de middellange termijn tot zorg.

Conclusie

Het jaar 2024 heeft de SHVB in staat gesteld haar missie verder uit te breiden en een breder publiek te bereiken met haar educatieve en inspirerende aanbod. De SHVB heeft vertrouwen in de toekomst en is vast besloten om de waarde van de geschiedenis verder te delen. Veel dank voor ieders steun en betrokkenheid bij de activiteiten; de blik is gericht op een succesvolle voortzetting van de inspanningen in de komende jaren.

